

Asia: VN/19068/2020

Oikeusministeriön lausuntopyyntö Rikosseuraamuslaitosta koskevasta valtioneuvoston asetusalunoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oikeusministeriön lausuntopyyntö Rikosseuraamuslaitosta koskevasta valtioneuvoston asetusalunoksesta

Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiassa ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Taustaa

Rikosseuraamuslaitoksen organisaatiomuutosta koskeva hallituksen esitys (HE 57/2021 vp) on annettu eduskunnalle huhtikuussa 2021 ja se on saapunut lähete keskustelun jälkeen laki-valiokunnalle 27.5.2021. Lain muutosprosessi on siis kesken tämän lausunnon antamisen aikoihin.

Lausunnolla olevassa luonnoksessa on todettu, että tällä valtioneuvoston asetuksella annetaan säännökset

- asioiden käsittelemisestä ja ratkaisemisesta,
- edustamisesta tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa,
- henkilöstöstä,
- virkamiesten erityisistä kelpoisuusvaatimuksista ja kielitaitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista,
- nimittämisestä virkaan tai virkasuhteeseen,

- virkavapauden myöntämisestä,
- tehtävien järjestämisestä toimintayksiköiden välillä sekä
- henkilökortista.

Olennaista luonnoksen mukaan olisi myös toimintatapojen yhdenmukaistaminen. Yhdenmukaisuuden tavoitteena olisi erityisesti

- rikosseuraamusta suorittavien henkilöiden oikeusturvan parantuminen.
- Palveluiden ja toiminnan menetelmien kehittämisessä ja ohjaamisessa olisi kyse muun muassa työmenetelmien ja ohjelmatoiminnan kehittämisestä ja ohjaamisesta.

Asetusluonnoksen 1 §:n 4 momentin mukaan hallinto- ja tukipalveluista vastaavan vastuualueen tehtävinä olisivat

- Rikosseuraamuslaitoksen henkilöstö- ja yleishallinto,
- työnantajatehtävät,
- taloushallinnon ja hankintatoimen tehtävät,
- ICT-palvelut, toimitilapalvelut ja turvatekniikka sekä
- kirjaamo- ja arkistopalvelut.

Nykyisin näitä hallinnon tehtäviä hoidetaan keskushallintoyksikössä, aluekeskuksissa, arviointikeskuksissa, vankiloissa ja yhdyskuntaseuraamustoimistoissa. Keskittämällä hallinto- ja tukipalveluja tehostetaan toimintaa, noudatetaan yhdenmukaisia käytäntöjä ja poistetaan päällekkäisyyksiä.

Asetusluonnoksen 1 §:n 6 momentin mukaan Rikosseuraamuslaitoksen kaikki neljä vastuualuetta toimisi Rikosseuraamuslaitoksen eri toimipaikoissa. Rikosseuraamuslaitos siis toimisi jatkossa yhtenä keskitetysti johdettuna monipaikkaisena virastona. Digitaalisuuden ansiosta tehtäviä olisi lähtökohtaisesti mahdollista hoitaa entiseltä virkapaikalta eli virkapaikat eivät muuttuisi.

Monipaikkaisuusjärjestely olisi keskeinen henkilöstön asiantuntemuksen yhtäältä keskittämisessä tietyille vastuualueelle, toisaalta ulottamisella laitoksen eri toimintayksiköihin. Järjestely lisäisi menettelytapojen ja ratkaisujen yhdenmukaisuutta ja sillä edistettäisiin henkilöstön osaamisen valtakunnallista käyttöä.

JUKO ry:n lausunto

Asetusluonnoksessa mainittu monipaikkaisuuden hyödyntäminen viraston toiminnan tulevassa järjestämisessä on tervetullut periaate ja osoittaa valmistelun ottavan huomioon tietotekniikan hyödyntämisen mahdollisuudet. Virastojen perustaminen valtakunnallisina poistaa tosiasiasa virkamiesten siirtosuojan ja sen vuoksi on muilla keinoin pyrittävä minimoimaan pakotettujen virkojen siirtojen ja henkilöstön muuttojen tarve.

Nykyisessä aluejaossa on kohtuullisesti voitu huomioida alueellinen yhdenvertaisuus resurssien jaossa. Pyrkimys keskitettyyn valtakunnalliseen organisaatioon saattaa vaikuttaa alueiden tarpeiden huomioonottamisen vähenemiseen.

Yksikkö - nimikkeen laaja käyttö luo terminologista epäselvyyttä. Muistioloannoksen mukaan neljä vastuualuetta jakautuu yksiköihin. Operatiivisen vastuualueen rikosseuraamuskeskukset (11kpl) jakautuvat myös yksiköihin: yhdyskuntaseuraamustoimistot, vankilat tai rangaistusten täytäntöönpanoa tai tutkintavankeuden toimeenpanoa varten perustetut muut yksiköt. Oliko jatkossa mahdollista nimetä osa yksiköistä niin, että ne voidaan paremmin erottaa toisistaan?

Vastuualueiden tehtävät ja toimivalta on kuvattu eritasoisesti. Joidenkin vastuualueiden tehtävät on määritelty kattavasti mutta esim. asiakasprosessien vastuualueen tehtäviin ei ole kirjattu vankeiden laitossijoituksia eikä rangaistuksen täytäntöönpanon lykkäämistä, mitkä kuuluvat kiinteästi sisällöltään asiakas- ja vankiarviointiin sekä rangaistusajan suunnittelutyöhön. Operatiivisen vastuualueen tehtävä on kuvattu varsin yleisellä tasolla eli rikosseuraamuskeskusten toiminnan ja palveluiden järjestäminen. Nämä vastuualuemääritykset jättävät hyvin laajan harkintavallan rikosseuraamuslaitokselle ja sen työjärjestykselle.

Operatiivisen vastuualueen ja operatiivisella olevien yksiköiden suhde muihin vastuualueisiin, esim. asiakasprosessien vastuualueeseen jää osittain epäselväksi. Operatiivisesta toiminnasta vastaavan vastuualueen koko on myös huomattavan suuri henkilöstöltään ja toiminnaltaan verrattuna muihin vastuualueisiin.

JUKO huomauttaa, että myös nykyisessä asetuksessa (7§) on säädetty mahdollisuudesta perustaa alueellisia rikosseuraamuskeskuksia pääjohtajan päätöksellä, mutta niitä ei ole perustettu ainaakaan kattavasti koko valtakunnan alueella. Voidaan ajatella, että ei ole haluttu perustaa ylimääräistä porrasta alueen sisään, vaan vankilat ja yhdyskuntaseuraamustoimistot ovat suoraan aluejohtajan alaisuudessa. Luonnoksessa esitetään, että rikosseuraamuskeskuksia ohjaavat operatiivisen vastuualueen lisäksi muut vastuualueet. Nämä rikosseuraamuskeskukset ovat yksiköiden määrän ja koon sekä alueellisen rakennemuutoksen osalta toisistaan poikkeavia. Tavoite yhdenmukaisuudesta ja -vertaisuudesta tuottaa haasteita vastuualueille johtamiseen.

Kojo Markku
Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry